

VIII. setkání Hanáků

s hejtmanem
Olomouckého
kraje

27.–28. ZÁŘÍ 2018

Zámek Čechy pod Kosířem

průvod krojovaných Hanáků • muziky a folklorní soubory
cimrmanovské divadlo • tradice a řemesla • krojová poradna

Urpín Banská Bystrica • Good Work • a další

www.SetkaniHanaku.cz

VII. setkání Hanáků

27.–28. 9. 2018

Zámek Čechy pod Kosířem

ČTVRTEK 27. 9. 2018, ZÁMECKÁ ORANŽERIE

19:00 **České nebe** cimrmanovská hra v podání Divadelní společnosti Větrák Pivín

PÁTEK 28. 9. 2018, ČECHY POD KOSÍŘEM

9:00 **Mše s lidovými zpěvy** (kostel sv. Jana Křtitele)

9:30 **Haná tančí a zpívá*** (scéna u oranžerie)

10:00 **Dechovky v ulicích**

11:00 **Krojovaný průvod obcí** (od obecního úřadu po návsí do parku k zámku)

12:15 **Slavnostní zahájení a „znovuzaložení“ Československa**
(u zámeckých schodů)

12:45 **Vitíte na Hané** (scéna u rybníka)

12:45 **Haná tančí a zpívá*** (scéna u oranžerie)

13:30 **Velká hanácká muzika a Zpěváčci** (scéna u rybníka)

14:00 **Otevření expozice Josefa Mánesa** (hudební altán)

14:30 **Osobnosti Hané** tanečně-hudební pocta k výročí (scéna u rybníka)

16:15 **Urpín Banská Bystrica** špičkový slovenský folklorní soubor (scéna u rybníka)

17:30 **Good Work** pop-gospelová hudební skupina z ČR (scéna u rybníka)

* HANÁ TANČÍ A ZPÍVÁ (SCÉNA U ORANŽERIE)

9:30 Zahájení (Jiří Vrba)	14:10 Kláseček (Kralice n. H.)
9:35 Malý Kosíř (Kostelec n. H.)	14:20 Lidová muzika ZUŠ (Prostějov)
9:45 Pantlák (Němčice n. H.)	14:30 Klas (Kralice n. H.)
9:55 Olešnica (Doloplazy)	14:40 Malý Kosíř (Kostelec n. H.)
10:10 Maleníček (Lipník n. B.)	14:55 Šimon (Všechnovice)
10:20 Hanáci (Praha)	15:10 Omladina (Martinice)
* * *	15:20 Kosíř (Kostelec n. H.)
13:00 Cholinka (Cholina)	15:30 CM Krušpánek (Velká Bystřice)
13:10 Hanácká mozeka (Litovel)	15:45 Haná (Velká Bystřice)
13:20 Haná (Přerov)	
13:30 Markovice (Postřelmov)	
14:00 Klásek (Kralice n. H.)	

DOPROVODNÝ PROGRAM

- Krojová poradna J. Vitoslavské a B. Millé – rady a tipy, jak se o kroje starat, odkud pocházejí a jak je (ne)nosit
- Exteriérová výstava nejlepších fotografií ze soutěže „Haná jako malovaná“
- Prohlídky zámku v hanáčtině (navíc interiéry s tématickou výzdobou)
- Mánes a Haná – nová expozice obrazů Josefa Mánesa v hudebním altánu se otevírá 28. 9. 2018 ve 14 hodin

setkání Hanáků

Přihlášené soubory a muziky

Hagnózek (Hnojice)	Malý Kosíř (Kostelec na Hané)
Haná (Přerov)	Malý Mánes (Prostějov)
Haná (Velká Bystřice)	Mánes (Prostějov)
Hanáci - spolek rodáků a přátel	Markovice (Postřelmov)
Hané v Praze (Praha)	DH Moravská Veselka (Sušice u Přerova)
Hanácká mozeka Litovel	Olešnica (Doloplazy)
Hanácké sóbor (Hruška)	Omladina (Martinice)
Hanačka (Litovel)	Pantla (Náklo)
Cholinka (Cholina)	Pantlák (Němčice nad Hanou)
Klas (Kralice na Hané)	Hanácký mužský sbor Rovina
Klásek (Kralice na Hané)	Rychtářovská chasa (Rychtářov)
Kláseček (Kralice na Hané)	Senioři (Šumperk)
Kosíř (Kostelec na Hané)	Šimon (Vsechovice)
CM Krušpánek (Velká Bystřice)	Týnečáci (Velký Týnec)
Lidová muzika ZUŠ Prostějov	CM Záletníci (Velká Bystřice)
Maleníček (Lipník nad Bečvou)	

HANFOS

Hanácký folklorní spolek

Velký krojový bál

sobota 19. ledna 2019 od 19:30 hod.

Kulturní dům Nadační, **Velká Bystřice**

Cimbálová muzika **Primáš Přerov** • Dechová hudba **Hanačka Břest**

Půlnoční **překvapení** • Slosování **vstupenek**

Tradiční **tombola** • Bohaté **občerstvení**

Předprodej: info@hanfos.cz

Folklórny súbor URPÍN (SK)

Súbor patrí k špičkovým umeleckým telesám a reprezentuje slovenský folklór na mnohých podujatiach doma i v zahraničí. Za 60 rokov svojej činnosti tanečne a hudobne spracoval folklór mnohých oblastí Slovenska. Hlavným zameraním programovej skladby súboru sú oblasti Horehronia a Podpoľania, avšak program je doplnený aj o tance z iných oblastí Slovenska, ako sú Myjava, Zemplín, Šariš, Goral a iné. Počas svojho pôsobenia uskutočnil cez 2000 vystúpení, navštívil 24 krajín Európy, Ameriky, Afriky a Ázie. Absolvoval 64 zahraničných zájazdov a uskutočnil 240 vystúpení v týchto krajinách.

Súbor bol založený v roku 1957 pod názvom Krajský súbor piesní a tancov pri Krajskom dome osvetv v meste Banská Bystrica. K jeho vzniku viedla snaha skupinky nadšencov o založenie reprezentačného krajského folklórneho telesa, ktoré by scénicky stvárňovalo folklórne bohatstvo vtedajšieho banskobystrického kraja, najmä regiónu Horehronie a Podpoľanie.

Prvé verejné vystúpenia v roku 1958 a desiatky ďalších vystúpení po celej republike boli natolko úspešné, že bol súbor ako jeden z prvých slovenských súborov poverený reprezentáciou na Medzinárodnom folklórnom festivale v Nice, Francúzsko. Pri príprave na zájazd dostal aj dnešné meno: URPÍN – podľa vrchu nad Banskou Bystricou.

Good Work (ČR)

Bezmála třiceticehlenná hudební skupina z různých koutů Moravy, Slezska a dokonce i Čech působí pod novým názvem třetím rokem. Dříve známá kapela Paprsky původem z Oder začala nedávno pronikat před široké publikum na otevřených scénách. Srdce diváků si získává dynamičností repertoáru, širokým výběrem sólistů, moderními rytmy popové kapely a silou vokálního sboru. Pop-gospelové písně vycházejí z ruky vedoucího Jiřího Jakubíka a texty píše kytaristka Vjerka Šablaturová či dirigentka Máří Haisová. Good Work, to je spojení soudobé hudby, duchovního přesahu a lidových kořenů. Ty se promítají do několika klíčových písní, které můžou diváci při koncertě nebo z CD zaslechnout. Nejnovější hudební videoklip k písni Od samého rána snoubí do detailu právě prvky folkloru a popu, provázel letošní letní koncertní turné a je jednou z vlajkových písní nejnovější desky Znamení.

VIII. setkání Hanáku

27.–28. 9. 2018 Zámek Čechy pod Kosířem

kostel
sv. Jana Křtitele

občerstvení,
WC

scéna
u rybníka

slavnostní
zahájení

krojová poradna,
řemesla a dobroty

scéna
u oranžerie

Mánesův / hudební
altán

Jak se mluvilo na Hané

Úryvek o hanáckém nářečí z publikace:

Ludmila Mátlová-Uhrová: *Hanácké tance z Tovačovska*

Hanácká nářečí se mezi sebou liší především v soustavě samohlásek krátkých a dlouhých. Ostatní rozdíly nejsou tak důležité. Nářečí kojetínské má zpravidla šest krátkých samohlásek. Vedle **i, u, e, o**, a má ještě samohlásku **è**. Je to vlastně široké **ī**, vzniklé z původního **y** a také z původního **i** po jistých souhláskách, jehož výslovnost není v celé oblasti stejná. Na příklad **všeckè pannè poskakujó**, – **dèbè bèla** láska, – **trè** štvrtè šèroká. Sousední nářečí kroměřížsko-přerovské má pouze pět krátkých samohlásek: **i, u, e, o, a** (za kojetínské **è** je zde **ī**), kdežto centrální nářečí prostějovské má sedm krátkých samohlásek: **i, u, e, o, a, ê, ô**, to je vedle **ê**, jež odpovídá kojetínskému **è**, má ještě **ô**, vzniklé z **u** (na příklad **bôchte** v **klénè nese**); tato změna v kojetínském nářečí není (říká se **buchtè**).

U dlouhých samohlásek shoduje se typ kojetínský s prostějovským v tom, že mají pouze tři dlouhé samohlásky, totiž **á, ó, é**, na rozdíl od nářečí kroměřížsko-přerovského s pěti dlouhými samohláskami. Starší **í** a **ú** (**ů**) se v nářečí kojetínském a prostějovském zkrátilo. Říká se **nedivé**, **muj milé**, **chodniček** a podobně.

Ale toto základní schema, jež snad vystihuje starší poměry, nejeví se tak jednoduše a jednotně. Především ono **è** (široké **ī**) se nevyslovuje stejným způsobem často ani v sousedních vesnicích. Zhruba lze říci, že v západní oblasti, v místech přilehlých k nářečí centrálnímu, jeví se výslovnost více **e**-ová různé kvality, ale vždy odlišná od **e** (**mè neseme**), která se blíží typu prostějovskému. Naproti tomu na východě, v obcích sousedících s nářečím typem kroměřížsko-přerovským, převládá spíše výslovnost **i**-ová, opět však jistým způsobem odlišná od **i** (**bèl – bíl**). Ale v městech Tovačově a Kojetíně **i** u starší generace výslovnost è úplně splývá s **i** (**ribí**) a tak se přibližuje

foto: Iveta Stodůlková

typu přerovskému. Odtud i dvojí hlásková podoba např. písňových textů. Ovšem týž text může mít dvojí základní podobu, při čemž podoba s ě představuje místně různé fonetické varianty buď **e**-ové nebo více **i**-ové, například:

Dybys ty byl šikovněši,
byl bys ty muj němileši,
ale že si nešika,
je to chyba veliká.

Dèbès tè bèl šèkovněši,
bèl bès tè muj němileši,
ale že sè nešèka,
je to chèba velèká.

Dále je třeba připomenout, že i v typu kojetínském, hlavně v západní oblasti, ale již i např. v Uhřetěbelském, se objevují jisté náznaky změny **u** v **o** nebo alespoň výslovnosti s menším sešpulením rtů, zvláště v koncových slabikách: budujo, nesujo, rèbujo.

Mají-li pravdu starší popisy, je třeba říci, že okrajové oblasti nářečí kojetínského časem přecházejí na západě k typu prostějovskému ve funkci jakési „obecné hanáčtiny“, kdežto

na východě v městech Tovačově a Kojetíně, ustupují typu kroměřížsko-přerovskému, snad pro jeho větší blízkost obecné češtině, řeči městské.

Z jiných hláskových jevů připomeneme jen nejvýznačnější. V některých obcích, také v samém Kojetíně, vyslovuje se dlouze samohláska **o** před slabikou **ji**, např. **stójim, dójit**. V celé oblasti se vyslovuje místo znělého **v** po některých neznělých souhláskách (**t, k, s**) neznělé **f**, např. **tfuj** (tvůj), **tfaroh, kfoč-na, kfitko, sfiňa, sfvětlo**; u mladší generace tato výslovnost ustupuje, zvláště ve městech. Rozlišování dvojího **l** (středního a tvrdého) je zachováno jen mimo města, zvláště v severovýchodní oblasti (např. v Troubkách), ale jen u starší generace. V celé oblasti kojetínsko-tovačovského nářečí se vyslovuje neurčitý způsob slovesný s koncovým **t**: **tancovat, ít (jít), dójit**. Foneticky zde zaznamenávám pouze charakteristické hlásky nebo skupinu hlásek, např. **gdo** (kdo), **gdě** (kdy), **keré** (který), **keři** (kteří), **spomenu** (vzpomenu), **zme** (jsme), **smějte se** (smějte se).

Ze vzpomínek Boleslava Vaci

*Spominka na hanácky kroje pro Slavnost kroja
ve Velké Běstřecě v nedělě 8. května 2011*

Váženi a mili, přenáším vám pozdrav z hanáckých Příkaz a děkôjô za pozvání k vám. Velče ste mě tém překvapilê, ale do Velké Běstřecê sem děcke rád jezdil. Ale abêch to dál nezdržoval, začnô teda povidat o tem, začém ste mě pozvalê, o tech krojích.

Ve známé hanácké písni „Nic sobě nehořekujme“ se zpívá: Hanák má červeny gatê, to se něm vi, ten se muže věrovnat ê jenerálovi. Jeneráli také majó, děž parádô drživajó a Hanáci přê své práce jich ôžévajó.

Doma na šatové komoře mámê stary kostnê, v keréch bervalê a só doslova pokladê. V tem lepším so ôloženy sóčásti hanáckých krojů, kerý se mě od mala tôte lébivalê. Máme jich

eště po prastařečkách mé maminkê – só puvodni z první polovinê 19. století, teda z dobê, kde se ô nás kroj běžně nosêl. Na nekeréch je eště šittek s minem, dêž bêtê v rokô 1895 zapučený na Slovanskó véstavô do Prahê. Hodně Prikazkéch kroju tam tenkrát zôstalo a stalê se tak základem pro etnografickó část Národního muzea. Našťestí tê naše nám v pořádkô vrátilê.

Môžské kroj mám uplnê, akorát sem si překópil klobók kerymô říkáme člôn a dal sem si ôšet

tento svátečni modré limcové plášť, jak mivalê rêchtáři. Ponê-prv sem se oblikl do kroja za válkê ve štêrêaštêrécátym rokô dêž mě bêtô 18 let, tedy v dobê, dêž bêtê všeckê slavnosti zakázany. Ale scházet smê se muhlê v Kuratório, kery nás mladý mêtô převêchovávat. Na sále staré hospodê, za zamčenéma dveřma smê se ôčêlê přê harmonice tancovat a přêtem smê nacvičovalê českó a moravskó besedô. O nejaké převêchovê nemuhla bêt ani rêč. Občas mezê nás přêšlê sestrê Svozêlovê – Anežka s Boženó – obê velêky sokolkê-cvičitelkê a besedovalê s nama o têt, jaky to ô nás za starêch času bêtalo. Zêma tenkrát pomalê končêla a mêt smê se domlôvalê na pořádání slavnostich kolem mája – na takovêch jaky bêtalê před válkô v kvêtnô skoro v každé dêtinê. Na ôradech smê si tróflê požádat o povolení slavnosti a oni nám to beze všeckyho povolêlê, až smê se tô všeci podivilê.

foto: Pavel Frýda

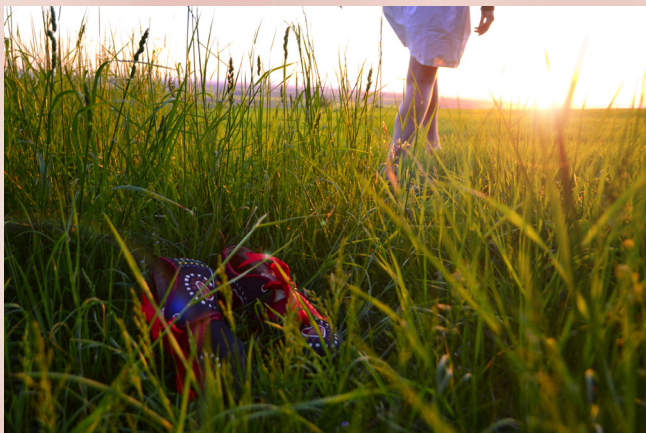

foto: Lenka Blažková

Začátkem května se na návsě před tó hospodó postavil máj a koncem měsíce se skácel. Takže ta slavnost mósela být na dvakrát. V dědině na komorách se našlo nekolěk hanáckých ě národních kroju a k majô se šlo dědinó pruvodem s kapeló mladých na nastrojenym žebřeňákô se Stéskalovéma koňma. Lědi se tenkrát sešlo až z tēho šil strach. Gór podrôhy, přē tem káceni, děž smē si k tēmô pozvalē celó nákelškó dechovkô – to vám bělo sjetých lědi ě z okolních dědin jak na nějaké národní manifestacē. Ale našťestí to všecko proběhlo v klidô, možná takē proto, že ôž tem Němcum ta válka lezla krkem.

Ale aběch se vrátil k tem našem puvodnim krojum, do kerých smē se oblikalē jenom přē mimořádných příležitostich. To se nikdá nemuhlo obejít bez přítomnosti **pani Boženē Svozêlové, provdanē Langové**, kerá se dobře znala s **panem inžinyrem Janem Bečákem**, keré o tech příkazkách původních krojich věděl a na ně spominal ve své knize *Lidové umění na Hanē*. On to běl, co k nám vodil tē známy ômělce, děž si chtělē neco fotografovat, filmovat nebo nakreslēt. Pani Božena Langova

pak děvčatům pomáhala s oblikáním, vázala šátkê a nakonec nám všeckém běla jakôsê véstôpni kontroló, abêsmê nebêlê na haňbô. Atelierem bévala jejich kôcheň, jizba nebo venkô na dvoře ô pômpê, podli teho jáko zrovna slônko.

Rád si spominám na návštevô **akad. maliře pana profesora Karla Svolinskyho** v září 1949, keré se tô zastavoval s manželkô přê cestê z Itálie. Dvě děvčata a já smê bêlê přêpraveni a čekalê v krojích – a on – jak nás ôvidêl, zôstal chvilô zaraženê stát a pak povídal: „To je krása, to je krása, já z toho mám trému.“ Ale pak ôž si rozložêl svy nádobíčko a kreslêl potřebny studie postav a detailu, kery pak přenesl na mozaikô válkô zničeného olomóckýho orloja. Na mě se obešlo až skoro navečír. Sedêl sem na otomanê, ale na orlojô mě přesadil na teho šimla, jak vedô to hanácky banderium. To bêlo poprvni dêž sem bêl modelem v krojô a řeknô vám, že bêt nablézkô takovýmô Mistrovi a vidêt jak kreslí, to ve vás zanechá zázêtek na celé žêvot.

Podrôhy to bêlo v rokô 1956. **Akad. maliř Vilém Zlamal** ze Šternberka potřeboval krojovy postavê a studie prô vézdobô vestibulô hlavního nádraží v Olomócô. Zas to bêl Ing. Bečák, keré ho k nám přivedl. Vidim to jak dneska – bêlo to přede žněma, v nedêlô dopoledne, dêž přêjelê spolô ke Svozêlum. Po krátkym představeni nám řekl co a jak a pôstil se na dvoře do práce. Napřed' Zdenkô Svozêlovô jak nalivá ze žbánkô občerstveni, pak hanačkê ve skupinê jak potřeboval a potom mě rozveselenýho s kêtíčkô v rôce nad hlavô. Bêlo na něm vidêt, jak je spokojenê, jak se mô zamlóvámê. Moc teho nenamluvil, jenom se ôsmíval a ve škýcákô têho přêbêvalo. Kreslêl levô rôkô a mê smê nestačêlê obdivovat, jak mô to šlo.

V ten samê deň tam přêjelê takê filmaři od Státního filmô s dvôma mongolskéma maliřama a natáčelê jich jak nás takê malôjó. **Akad. maliř Odon z Ulanbátorô** namaloval krásné olejové portrét hanačkê Helenkê Prášilové a jak smê se pozdêž dovêdêlê, dal tento obraz do Státní galerie v hlavníím městê Mongolska.

Na jaře 1968 nás v krojích fotografoval před žudrama a cestou do nákelského kostela známé olomoucké **výtvarník Rudolf Smahel**, děž chystal dílo o Hané.

Na podzim 1977 s nama natáčela v ostravském studiu televize vánoční pořad „Pojďte chlapci k nám“, kde věstělovaly krojovany skupiny třech regionů Severomoravského kraje – Slezska, Valašska a Hané, které směřovaly reprezentovat. Věpravení pani Langové bělo doplněny okázko nás v původních krojích.

V roce 1980 o nás fotografoval olomoučtí Jaroslav Vávra a Josef Kývala pro archiv Okresního kulturního střediska na barevné diapozitivě, a přitom zároveň pani Langová přejednotlěvých úkonech vázání šátků.

Bělo této ještě hodně, ale s tím vás vic zdržovat nebudu. Chtěl bych se na chvíli vrátit k pani Boženě Langové, která tě kroje opatrovala jak oko v hlavě a běla odbornicí na slovo vzatá, známá v širokém okolí a ke které přecházely lidi s krojem z blízka i daleka. Tak já pořád slyším jak říkala: „Víte, já tě kroje tak dobře znám, měla sem jich v rokách nespočetněkrát a děcky znovu a znovu se musím poklonit před tímá neznámýmá ženama, který do nich dovedly dat tolik krásy.“ A pokračovala: „Kroj je odrazem klidu a pohody širokého rovinného a zamožného kraje a jeho lidí. Je vážných linií, tlumených barev a harmonického celku. Kroj neběl levný. Dědil se ze stařenky na matičku, na dceru a velice se šetřel, zvlášť ten sváteční. Jeho oložení v trhlě nebo v kostně mělo svůj samostatný řád a věřte, že v pamětní knize obce Příkaz máme dokonce záznam ze svatební smlouvy, že bělo pamatováno na jeho vrácení v případě, že by nevěsta omřela brzo po svatbě.“

Kdo ste já znal, jistě mě dáte za pravdu, že každým, kdo za něj přešel, ochotně a ráda poradila nebo kraj sama spravovala. Ož to budu skoro třicet let co omřela ve věku dvaosmdesáti let. Rádi si já občas přepomenem z magnetofonového záznamu, zvlášť když spomínávala na stařenku Šaparovu, která se narodila ve šetrčátech letech 19. století a žila tedy v době,

foto: Vojtěch Klučka

kdě na Hanó jezdival a hodně maloval náš geniální **maliř Josef Mánes**.

A eště jedna stařenka želê v Příkazich, bêla to stařenka Němečkova – poslední švadlena hanáckých kroju, kerá jich ôměla, jak oni říkávalê „spravovat“. To je žehlêt, skládat, tróbkovat v krásné měké, nenásilné linii, přesně tak, jak jich známê z kreseb a akvarelu Josefa Mánesa. Jedinê jemô mužemê děkovat za zachováni věrnê podobê kroju, kery se nosêlê v dobê, kdê on tîdê béval, než se trvale odloželê.

(Oba texty byly se svolením Muzea Komenského v Přerově převzaty z výstavy Poklady z hůry aneb Jak se žilo na Hané, zpracovala Magda Barboříková)

HANFOS

Hanácký folklorní spolek

Olomoucký kraj

Baví tě zpívat? Znáš hanácké písničky?

Můžeš se přihlásit do soutěžní přehlídky
v sólovém zpěvu lidových písní dětí od 3 do 15 let

O HANÁCKYHO KOHÓTA

s možností postoupit do moravsko-slezského kola přehlídky

ZPĚVÁČEK

Stačí si přečíst propozice na www.setkanihanaku.cz
a hlavně se včas přihlásit do libovolného okresního kola
(probíhají od prosince do března):

Prostějov • Přerov • Kroměříž • Olomouc • Šumperk

HANFOS

Hanácký folklorní spolek

SDRUŽUJEME

národopisné soubory a lidové muziky

POŘÁDÁME

Setkání Hanáků, Velký krojový bál
a regionální přehlídku Zpěváček

PROPAGUJEME

hanácký folklor

WWW.HANFOS.CZ

VII. setkání Hanáků

27.–28. 9. 2018 Zámek Čechy pod Kosířem

Pořadatel

Spolupořadatel

Za finanční podpory

Statutární město
Prostějov

Partneři

Čechy
pod Kosířem

Hanáckí
patrioti

Mediální partneři

Nejlepší hudební výběr!

